

Algemeen besluit stakeholders bevraging

De bevraging bestaande uit 28 vragen m.b.t. de definitie, het beleid en beheer van onderwatererfgoed werd via internet en de jongerencontactdag van het VLIZ bekend gemaakt aan de verschillende belanghebbenden van de Noordzee afkomstig uit de Federale Overheid, de Vlaamse Overheid, Vlaamse en Federale vzw's, de Provinciale Overheid, de Gemeentelijke Overheid, de Havenbesturen, de Industrie en Dienstensector Privaat, De Onderzoekswereld, de Visserij en de Duikwereld. Uiteindelijk hebben 131 personen (74 internetbevraging + 57 jongerencontactdag VLIZ) de bevraging beantwoord waarbij alle boven vernoemde sectoren vertegenwoordigd waren. Daarnaast zijn deze sectoren ook vertegenwoordigd binnen de adviescommissies, die vanuit hun behoeften voor een inhoudelijke aansturing van ons IWT project kunnen zorgen.

Volgens de meerderheid van de bevrageden:

-dienen naast verdronken nederzettingen, scheepswrakken en individuele archeologische objecten ook minder voor de hand liggende zaken als oude kustlijnen, verdronken landschappen en paleontologische resten aanzien te worden als onderwatererfgoed.

-is er geen minimale ouderdomsvereiste nodig om erfgoedstatus te kunnen verwerven, aangezien de cultuur historische en wetenschappelijke waarde (+context, bewaringstoestand, zeldzaamheid...) vaak belangrijker zijn dan de ouderdom, die in veel gevallen niet op een objectieve manier vast te stellen is, wat dan weer kan leiden tot discussies en onduidelijkheden in de wetgeving. In de door België ondertekende UNESCO conventie ter bescherming van het Cultureel Erfgoed Onder Water (2001) staat dat iets ten minste 100 jaar onder water moet liggen vooraleer het aanzien kan worden als onderwatererfgoed. Volgens de adviescommissie m.b.t. Beheer en Wetgeving zou men binnen de territoriale wateren eventueel strenger kunnen zijn maar buiten de territoriale wateren is hier waarschijnlijk geen rechtsgrond voor.

- bestaat het meest gepaste geografisch kader voor onderzoek/beheer en bescherming van onderwatererfgoed in België uit het Belgisch deel Noordzee inclusief getijdenzone, getijdengebieden, estuaria, havens, rivieren, ...en de zones die zich voorheen onder water bevonden. Gezien de complexe staatsstructuur in België vallen al deze zones onder verschillende bevoegdheden, wat het beleid hieromtrent niet zal vergemakkelijken.

- is het nodig/nuttig om onderwatererfgoed te beschermen op zee omdat het aanzien wordt als een archief met zeer grote cultuur historische en wetenschappelijke waarde dat naast deze intrinsieke waarde ook een toeristische en ecologische waarde kan hebben.

-moet er een combinatie van land criteria en specifieke maritieme criteria gehanteerd worden om te beslissen of onderwatererfgoed (fysiek en/of wettelijk) beschermd dient te worden. Hoewel dit een moeilijke vraag was voor mensen die geen idee hebben van welke criteria er aan land gebruikt worden en/of welke criteria eventueel van toepassing zouden kunnen zijn op onderwatererfgoed, ziet de meerderheid wel in dat we onderwater met een heel ander milieu te maken hebben dan aan land en dat er daar dan ook best extra specifieke maritieme criteria gehanteerd worden zoals de ecologische waarde en de kosten om het erfgoed te beschermen en/of te verplaatsen, rekening houdend met de fysieke aspecten van degradatie onderwater en de impact op andere activiteiten op zee. (Waar gesitueerd? In of buiten de vaargeulen, baggerzones...)

-dient men bij de wettelijke en fysieke bescherming van onderwatererfgoed gebruik te maken van een flexibele aanpak die per site gefocust is op de ter plaatse bedreigende activiteiten. Vanuit de adviescommissies kwam de opmerking dat men bij een wettelijke bescherming ook moet kunnen zorgen voor een gedegen handhaving waarbij men zich moet afvragen wie hiervoor kan zorgen (en met welke middelen). Indien bescherming (in situ) onmogelijk is verwacht de meerderheid van de bevrageden een verplichting om een snel onderzoek door experts te laten gebeuren.

-dient de bescherming van onderwatererfgoed gefinancierd te worden door de gebruikers van de zee (overheid +privaat).

-moet elk overheidsniveau binnen België, UNESCO of andere internationale organisaties een aanvraag tot bescherming van onderwatererfgoed kunnen indienen. In tweede instantie vindt men dat elke erfgoedvereniging ongeacht uit welk land, ieder land met een historische link met het onderwatererfgoed in onze wateren en/of iedere burger van België dit ook moet kunnen doen.

-zijn de Federale Overheid en Het Vlaams Gewest het meest aangewezen om een aanvraag tot bescherming van onderwatererfgoed te kunnen beoordelen.

-moet de beschikbare informatie m.b.t. onderwatererfgoed slecht gedeeltelijk openbaar gemaakt worden. Gegevens als de exacte positie, de erfgoedwaarde en de identiteit van de vinder/eigenaar dienen in sommige gevallen best achter gehouden te worden in het belang van het erfgoed (om plundering/vernieling te vermijden) en met respect voor de privacy van de vinder/eigenaar.

- Is het beheer en management van onderwatererfgoed nodig, en dient dit opgenomen te worden binnen de Marien Ruimtelijke Planning en het proces van vergunningaanvragen. Daarnaast ziet men een meldingsplicht voor het vinden van onderwatererfgoed als een zeer belangrijk onderdeel binnen dit beheer en management van onderwatererfgoed.

-zijn een goede communicatie, een transparante informatieverstopping, een grotere media aandacht voor onderwatererfgoed, een duidelijke regelgeving en het opbouwen van

vertrouwen tussen de overheid en de sectoren actief op zee onmisbaar bij het stimuleren van “good practices” ten aanzien van het onderwatererfgoed bij de actoren op zee.

-vindt dat de virtuele toegang tot onderwatererfgoed maximaal dient gestimuleerd te worden, en dan voornamelijk via websites, databanken + GIS, digitale modellen, tentoonstellingen, publicaties, TV documentaires, lezingen...

De reële toegang van het onderwatererfgoed moet volgens de bevrageden eerder vermeden worden, en dan voornamelijk om plundering en vernieling van het onderwatererfgoed tegen te gaan. Indien er toch een reële toegang zou worden toegestaan, dan vindt de meerderheid dat dit moet gebeuren volgens strenge regels en voorwaarden en liefst onder begeleiding van personen die “toezicht” houden. Daarnaast geven meerdere bevrageden aan dat er de mogelijkheid moet zijn dat duikers betrokken worden in het onderzoek naar onderwatererfgoed.

-zal men met een positieve en constructieve benadering van de actoren op zee de beste resultaten bereiken wat betreft het melden van vondsten. Hierbij zal duidelijke communicatie een belangrijke rol moeten spelen. Zo zal er in eerste instantie gezorgd moeten worden dat iedereen, en dan voornamelijk de gebruikers van de zee, op de hoogte is/zijn van de wetgeving omtrent de melding van vondsten. In tweede instantie pleit men voor een snelle en eenvoudige meldingsprocedure waarbij de melder zijn vondst kan melden via verschillende media (online, via mail, telefonisch...). Daarnaast moet er voor de vinder de garantie zijn dat hij niet vervolgd zal worden of dat zijn vondsten in beslag worden genomen. Men zal de mensen die iets melden op een positieve respectvolle manier moeten benaderen en trachten wederzijds vertrouwen op te bouwen. Verder vindt men het heel belangrijk dat de melder feedback krijgt over zijn vondst (determinatie, datering, herkomst, belang van de vondst...) en dat hij/zij op de hoogte gehouden wordt of betrokken wordt bij het verdere onderzoek naar de vondst.

-is een beloning een sterke stimulans voor het melden van vondsten. Doch mag het volgens de meerderheid niet gaan om een geldelijke beloning omdat dat schattenjagers/premiejagers en/of valse meldingen zou kunnen aanmoedigen. De eventuele beloning ziet men dan eerder als de erkenning van de vinder door hem/haar eervol te vermelden in publicaties en/of de media. Daarnaast zijn er sommigen die pleiten voor een geldelijke beloning (in speciale gevallen) die enkel verkregen kan worden indien er aan bepaalde criteria voldaan wordt. Het zou dan voornamelijk gaan om een geldelijke compensatie van de geleden schade die de vondst met zich mee heeft gebracht (bv schade aan visnetten, schade aan baggerapparatuur, tijdsverlies...). Verder zou een geldelijke beloning volgens sommigen ook zinvol zijn indien het handelt om een zeer “waardevolle” vondst. (Hier zullen de bevrageden voornamelijk de economische waarde van de vondst bedoelen en niet de wetenschappelijke waarde aangezien deze door een leek moeilijk in te schatten is)

- Is de overheid de meest aangewezen actor om de informatie omtrent onderwatererfgoed op te slaan, te ontsluiten en te archiveren. Men ziet de overheid als de meest stabiele instantie (continuïteit, duurzaamheid, onpartijdig, één centrale bewaarplaats om fragmentatie te vermijden...) om deze taak uit te voeren. Een samenwerking met vzw's (geen

privé bedrijven om commerciële keuzes te vermijden) zou volgens een kleine meerderheid het proces van archiveren kunnen versnellen.

De resultaten van deze bevraging zullen als leidraad mee opgenomen worden bij het uitwerken van voorstellen tot een duurzaam beleid en beheer omtrent het onderwatererfgoed in België.